
بسم الله الرحمن الرحيم

دانشگاه علوم پزشكي و خدمات بهداشتي درماني گيلان
مديريت امور پرستاري

کنفرانس علمی آموزش به بیمار:

ارزشیابی آموزشی

سکینه پرستش

کارشناس آموزش سلامت

تعریف ارزشیابی:

- بطور ساده به **تعیین ارزش** گفته می شود.
- ارزشیابی به یک فرآیند نظامدار برای جمع آوری ، تحلیـــل و تفسیر اطلاعات گفته می شود، به این منظور که تعیین شود آیا هدف های مورد نظر تحقق یافته اند یا در حال تحقق یافتن هستند و به چه میزانی

انواع ارزشیابی

- رسمی (Formal) : ارزیابی خارجی بوسیله سازمان های ناظر استانی/ایالتی/NGO
- غیر رسمی (Informal) : ارزیابی داخلی
- گذشته نگر (Retrospective): ارزیابی پس از کامل شدن خدمت
- آینده نگر (Prospective): ارزیابی در زمان وقوع خدمت (مالی)
- داخلی (Internal): خود ارزیابی با مشاوره ی سازمان ارزیاب
- خارجی (External): توسط یک تیم ارزیاب خارجی انجام می شود

اهداف اساسی ارزشیابی

۱. تعیین میزان دستیابی هر فراگیر به هدف های آموزشی تعیین شده

۲. شناسایی نقاط قوت و ضعف برنامه آموزشی

۳. وسیله ا ی برای بهبود و اصلاح فعالیت های آموزشی

پایش اثربخشی آموزشی شامل سه حیطه:

- ۱- اثربخشی درفرایند(مراحل اجرایی) آموزش به بیمار و خانواده:
  Process Evaluation با کنترل منابع و امکانات، کفایت نیازسنجی، برنامه ریزی آموزش، نحوه اجرا، رضایت مراجعین از نحوه ارایه خدمات، کمیت و کیفیت آموزشی

- ۲-اثربخشی در اثر فوری آموزش به بیمار و خانواده Impact
  Evaluation تغییر دانش و نگرش و مهارت

- ۳- اثربخشی در پیامدهای بلند مدت آموزش: Outcome
  Evaluation مانند تغییر عملکرد و در نتیجه تغییر/ بهبودوضعیت سلامت، پی گیری، سیر درمان، کیفیت زندگی، خودکارآمدی، خود مراقبتی، بستری مجدد، عوارض بیماری ، هزینه های درمانی

انواع ارزشیابی

۱- ارزشیابی آغازین یا سنجش آغازین

Pre assessment

۲- ارزشیابی تکوینی Formative Evaluation

۳- ارزشیابی پایانی یا تراکمی

Summative Evaluation

روش های ارزشیابی

۱. ارزشیابی از طریق آزمون کتبی

۲. ارزشیابی از طریق آزمون شفاهی

۳. ارزشیابی از طریق مشاهده

۴. ارزشیابی از طریق انجام دادن کار

- انواع آزمون های کتبی
  - باز پاسخ
    - تشریحی
      - تشریحی گسترده پاسخ
      - تشریحی محدود پاسخ
    - کوته پاسخ
  - بسته پاسخ
    - صحیح – غلط
    - جور کردنی
    - چند گزینه ای

مثال : آزمون تشریحی گسترده پاسخ:

تأثیر افزایش فشار خون را روی سیستم های مختلف بدن بنویسید.

مثال : آزمون محدود پاسخ:

توضیح دهید ، چگونه از فشار سنج برای اندازه گیری فشار خون ، استفاده می شود پاسخ خود را در یک پاراگراف بنویسید.

آزمون کوته پاسخ:

نوع پرسشی:

مرکز تنظیم دمای بدن کجاست؟ هیپو تالاموس

نوع کامل کردنی :

بزرگترین غده بدن.... است.(کبد)

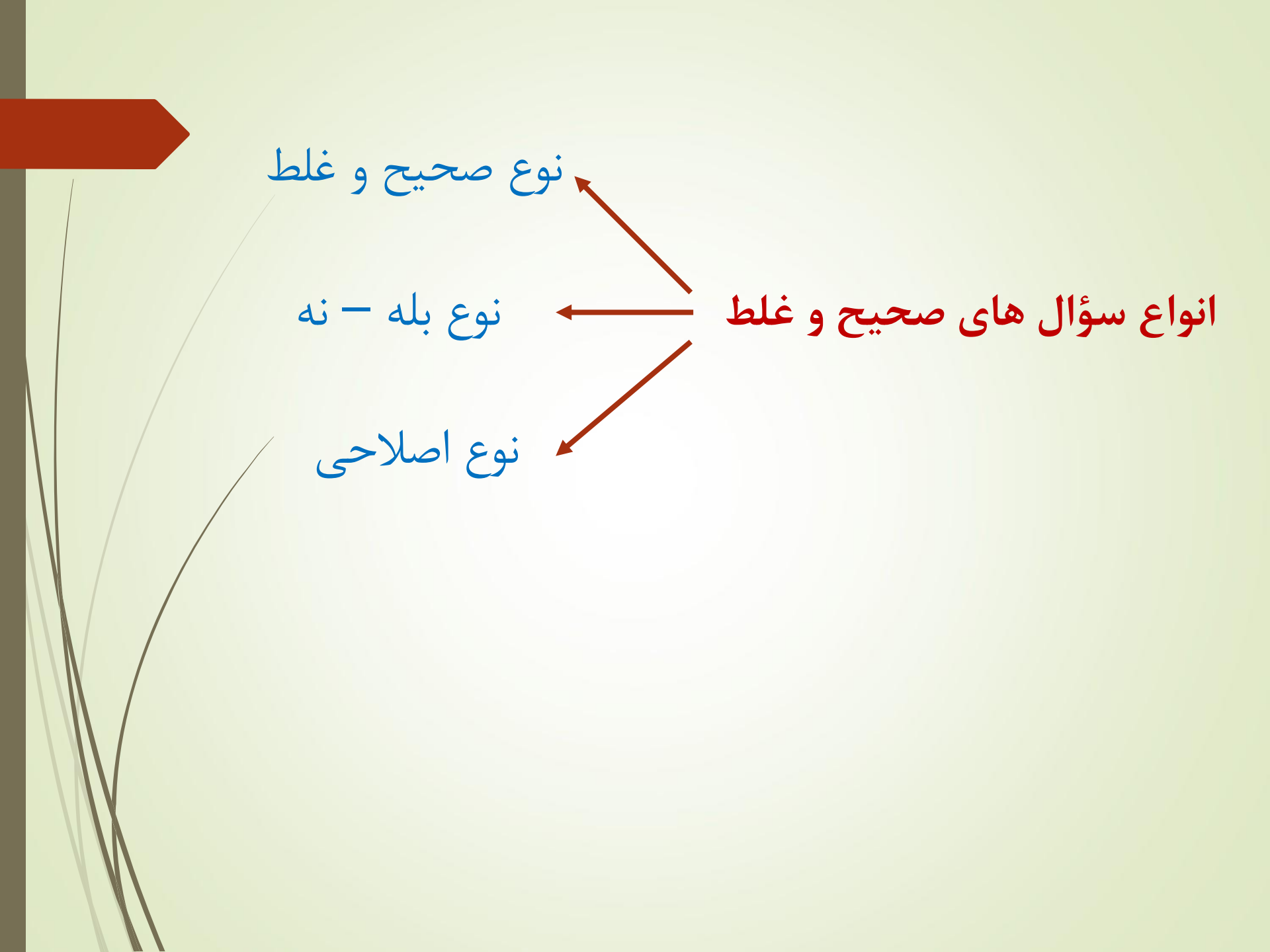
نوع تشخیصی یا تداعی:

بعد از نام هر غده هورمون آنرا بنویسید:

تیروئد.....

پاراتیروئید.....

کبد .....

انواع سؤال های صحیح و غلط
نوع صحیح و غلط
نوع بله – نه
نوع اصلاحی

آزمون صحیح و غلط

نوع صحیح و غلط:

انسولین از غده پانکراس ترشح می شود. صحیح- غلط

نوع بله – نه

آیا کبد بزرگترین غده بدن است صحیح- غلط

نوع اصلاحی

قلب از دو حفره تشکیل شده است.

آزمون جور کردنی

۱.دیابت نوع I

۲.دیابت نوع II

A : با دارو های خوراکی ضد دیابت کنترل می شود.

B : برای ادامه زندگی تزریق انسولین ضرورت دارد.

C: عموماً قبل از ۳۰ سالگی بروز می کند.

D: تولید انسولین طبیعی یا کمتر از طبیعی است.

E: مهمترین عامل مستعد کننده آن چاقی است.

F: تخریب سلولهای بتا پانکراس وجود دارد.

H: مقاومت نسبت به انسولین وجود دارد.

نوعI: H،F،C ،B

نوعII: D،A

قسمت های مختلف سؤال چند گزینه ای

۱. قسمت اصلی یا تنه سؤال

۲. گزینه درست یا پاسخ سؤال

۳. گزینه های انحرافی

انواع سؤال های چند گزینه ای

- نوع تنها گزینه درست
- نوع بهترین گزینه
- نوع منفی

نوع تنها گزینه درست:

کدامیک از موارد زیر جزء پیشگیری ثانویه بیماری دیابت محسوب می شود.

الف- کنترل وزن

ب- آزمایشات روتین چشم پزشکی

ج- آزمون غربالگری در زنان حامله

د- تمرینات ورزشی

نوع بهترین گزینه درست:

کدامیک در مورد تعریف سلامتی درست است.

الف- وضعیت عالی بدن ، فکر و روح بویژه نداشتن درد و بیماری جسمی

ب- وضعیت یا کیفیتی که بیان کننده عملکرد کافی بدن در حالت ژنتیک و زیست محیطی خود باشد.

ج- وضعیت عالی جسم و روح و حالتی که اعمال بدن ب موقع و بطور مؤثر انجام شود.

د- حالت رفاه کامل جسمی و اجتماعی و نه فقط عدم وجود بیماری

نوع منفی:

کدامیک از موارد زیر از علایم بالینی کاتاراکت نیست.

الف- کاهش تدریجی دید همراه درد

ب- وجود هاله ای رنگی در اطراف اجسام نورانی

ج- کاهش حدت بینایی

د- اختلال در درک رنگ

قواعد تهیه سؤال های چند گزینه ای:

۱. بیشتراز یک مسأله یا مطلب در هر سؤال قرار ندهید.

۲. سؤال ها را کاملاً روشن و واضح بنویسید.

۳. از تکرار مطالب در گزینه ها خودداری کنید تا آنجا که ممکن است پاسخ ها را مختصر و کوتاه بنویسید.

۴. در سؤالات منفی ، کلمات منفی را برجسته جلوه دهید.

۵. از نوشتن سؤال هایی که در آنها متن سؤال منفی و گزینه ها هم منفی هستند خودداری کنید.

۶. تا حد امکان از کاربرد عبارت هایی مانند‹‹همه آنچه در بالا گفته شد یا‹‹ تمامی موارد » خودداری کنید.

ادامه قواعد تهیه سؤال های چند گزینه ای:

۸- محل گزینه درست را در میان گزینه های انحرافی بطور تصادفی انتخاب کنید.

۹- برای هر سؤال بین ۵-۳ گزینه را در نظر بگیرید.

۱۰- عبارت هایی نظیر ‹‹ هیچیک از موارد بالا ›› و ‹‹ هیچکدام ›› را زیاد بکار نبرید.

۱۱- در سؤال هایی که تنه جمله ناتمام است جای خالی را در قسمت آخر جمله قرار دهید.

مثال:سئوال ضعیف:

طبق نظر دیباکی . . . عامل اصلی بیماری قلبی است.

الف- کلسترول

ب- فربهی

ج- سیگار کشیدن

د- استرس

مثال: سئوال بهتر

طبق نظر دیباکی عامل اصلی بیماری قلبی . . . است.

الف- کلسترول

ب- فربهی

ج- سیگار کشیدن

د- استرس

مثال:

سئوال ضعیف:

در آزمون های عینی، اصطلاح عینی:

الف- به روش مشخص کردن نتایج یاد گیری مربوط است.

ب- به روش انتخاب محتوای آزمون مربوط است.

ج- به روش تصحیح جواب ها مربوط است.

د- به روش ارائه مطالب مربوط است.

سئوال بهتر:

در آزمونهای عینی،اصطلاح عینی به روش...مربوط است:

الف – مشخص کردن نتایج یادگیری

ب – انتخاب محتوای آزمون

ج – تصحیح جواب ها

د– ارائه مطالب

سئوال باز هم بهتر:

در آزمونهای عینی،اصطلاح عینی به چه چیزی مربوط است؟

الف – مشخص کردن نتایج یادگیری

ب – انتخاب محتوای آزمون

ج – تصحیح جواب ها

د– ارائه مطالب

روش های مبتنی بر مشاهده:

- واقعه نگاری
- فهرست وارسی یا چک لیست Check List

- روش مقیاس درجه بندی Rating Scale
  - مقیاس درجه بندی عددی
  - مقیاس درجه بندی نگاره ای
  - مقیاس درجه بندی نگاره ای توصیفی

نمونه یادداشت های واقعه نگاری

هدف: بیمار محدودیت فعالیت را قبول کند.

تاریخ: ۹۹/۷/۸ زمان: ساعت ۱۱ صبح نام بیمار: آقای فراهانی

تشخیص بیماری: انفارکتوس میو کارد نام ثبت کننده گزارش:

آقای فراهانی جهت توالت از تخت خارج شده بود. از او پرسیدم چرا اینکار را می کنید شما باید در تخت باشید. او گفت من نمی دانم چرا باید هنوز این کار را بکنم . من گفتم جهت بهبودی شما استراحت لازم است، او سرش را بسمت دیوار برگرداند و پاسخی بمن نداد وقتی او را مجدداً صدا کردم وی اتاق را ترک کرد.

تاریخ: ۹۹/۷/۱۰ زمان: ساعت ۹ صبح نام ثبت کننده گزارش:

وقتی من از او مراقبت می کردم به من گفت امید وار است پزشک بیاید و او بتواند در مورد اینکه چرا نباید از تخت خارج شود با وی بحث کند.

تاریخ: ۹۹/۷/۱۲ زمان: ساعت ۱۲ ظهر نام ثبت کننده گزارش:

همسر بیمار به ملاقات وی آمده است و برایش مرغ سرخ کرده آورده است و او به همسرش می گوید پزشک او را در تخت محبوس کرده است.

نمونه فهرست مشاهده

هدف: بیمار داروی استنشاقی را بدرستی به کار برد.

راهنما: در صورت انجام صحیح هر گام علامت (×) زده شود و عدم انجام صحیح علامت زده نشود

۱. ظرف داروی استنشاقی را بدست می گیرد.
۲. آنرا تکان می دهد.
۳. بدرستی در دست می گیرد.
۴. با لبهای جمع شده از دهان بازدم عمیق انجام می دهد.
۵. قطعه دهانی ظرف دارو را بدرستی در دهان می گذاریم.
۶. از دهان نفس عمیق مکشد.
۷. در حال تنفس عمیق جریان دارو را برقرار می کند.
۸. بعد از فعال کردن جریان دارو نفس را نگه می دارد.
۹. بین هر پوف کردن لحظه ای منتظر می ماند.
۱۰. ظرف دارو را دوباره تکان می دهد.
۱۱. سر پوش را روی درب جایگزین می کند.

درجه بندی رفتار (عددی)

تا چه اندازه در بحث شرکت می کند.

۵ ۴ ۳ ۲ ۱

عالی=۵

بالای متوسط=۴

متوسط=۳

زیر متوسط=۲

ضعیف=۱

نگاره ای

خیلی زیاد زیاد متوسط کم خیلی کم

نمونه درجه بندی رفتار

هدف: بیمار بتواند ۱۰ واحد انسولین را از ویال ۴۰ واحدی با سرنگ ۴۰ واحدی با تکنیک استریل بکشد.

ضعیف	متوسط	عالی
سرنگ و سوزن و سر ویال را عموماًآلوده می کند و نمی تواند سوزن را در حلقه سر ویال وارد کند ، بندرت از خطای خود آگاه است و انرا اصلاح می کند.	گاهی سر ویال را آلوده می کند . بیرون کشیدن مایع و اندازه گیری دقیق آن با اشکال صورت می گیرد ، اشتباه خود را معمولاً تشخیص داده و آنرا اصلاح می کند.	بندرت سرنگ و سوزن و سر ویال دارو را می کشد و می تواند اندازه دارو را بدقت بداخل سرنگ بکشد . در صورتی که سوزن و سرنگ آلوده شده آنرا تعویض می کند و اصلاح خطا توسط خودش صورت می گیرد.

ارزشیابی حیطه عاطفی

ازطریق مشاهده مستقیم و استفاده از همان روش های ارزشیابی روانی حرکتی چون فهرست مشاهده(چک لیست) و واقعه نگاری انجام می شود و گاهی هم از پرسشنامه های بسته پاسخ و باز پاسخ

مثال:

- آنچه بیشتر از هر چیز در مورد این بیماری مرا ناراحت میکند این است که.....
- دوست دارید که در یک انجمن حمایت از بیماران کلیوی عضو شوید.
- معمولاً برای شما غیر ممکن است که غذای بی نمک مصرف کنید.

پس از انجام ارزشیابی از فعالیت های آموزشی اگر معلوم شود یادگیرندگان به هدف های آموزشی نرسیده اند علت آنرا باید در میان موارد زیر جستجو کرد:

۱- فراگیر آمادگی لازم برای یادگیری هدف های آموزشی نداشته به ۲ دلیل .

الف – سطح هدف های اموزشی بالا بوده

ب ـ یادگیری قبلی فراگیران به حد کفایت نبوده است.

۲- فراگیر برای یادگیری انگیزش کافی نداشته

۳- آموزش از کیفیت خوبی برخور دار نبوده یا وقت کافی در اختیار فراگیران گذاشته نشده است.

خداقوت